

Beszámoló

a Bod Péter Országos Könyvtárhasználati Verseny

31. tanévről

A 2023/2024-es tanévben a Bod Péter Országos Könyvtárhasználati Verseny a Könyvtárostanárok Egyesülete és az Országos Széchényi Könyvtár szervezésében valósult meg. Ez hazánk első és egyetlen, az információk és a könyvtárak használatára építő országos megmérettetése – összetett, nem egy tantárgyra szűkített tehetség gondozó verseny a 7–8. és a 9–10. évfolyamos tanulók számára. A megvalósítás a kezdetektől ötvözi a hagyományt és a modernitást: egyszerre vannak benne jelen a nyomtatott és a digitális források, az ismeretek és a logikus gondolkodás, de mindezek mellett kiemelt szerepet kap a versenyzők kreativitása is.

Új szervezőkkel is a hagyomány és a minőség útján

Az előző versenyévad lebonyolítása után a verseny szervező nélkül maradt. A Könyvtárostanárok Egyesülete (KTE) hosszas keresés és egyeztetés után találta meg partnerként az Országos Széchényi Könyvtárat (OSZK), így tudta felvállalni a verseny hivatalos szervezői feladatait. Az új versenyszervezők nem változtattak a verseny céljain, felépítésén, a hagyományoknak megfelelően két szinten, három fordulóban bonyolították a versenyt. Az iskolai szintű válogatók az iskolai könyvtárakban, a könyvtárostanárok irányítása alatt zajlottak. Innen közvetlenül lehetett bejutni az országos fordulóra, melynek írásbeli része vármegyei könyvtári helyszíneken került megszervezésre, döntője pedig a nemzeti könyvtárban zajlott, ez tovább emelte a verseny rangját.

A megyei helyszínek, melyek között iskolai, vármegyei hatókörű városi, szak- és felsőoktatási könyvtárak egyaránt voltak, önkéntesen, szakmai elhivatottságból és magas minőségben végezték el a feladatot. Az írásbelire vonatkozó elégedettségmérő kérdőívet 61 könyvtárostanár (76%) töltötte ki, akik mind az országos (az ötfokú skálán: 4,6), mind a megyei szervezéssel (4,6) elégedettek voltak.

A döntőről szóló elégedettségmérő kérdőívet 13 kolléga (76%) töltötte ki, általában 4,55-re ítélték a tartalmat és a formát. A diákok (13 kitöltő, 54%) valamivel kritikusabbak voltak az átlagos 4,33-as és a szervezési 4,55-ös értékeléssel. A jó eredmények az OSZK kollégáinak köszönhetőek, akiknek kedvességét, odafigyelését, precizitását a szöveges értékelések is kiemelték.

A döntő helyszínét és a 2023 őszi kezdődött szervezési munka tekintélyes részét biztosító nemzeti könyvtár mellett a versenyt a Kulturális és Innovációs Minisztérium, a Nemzeti Kulturális Támogatáskezelő Nemzeti Tehetség Programja, a Bookline, a MATARKA Egyesület, a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Kételtű- és Hullóvédelmi Szakosztálya, az Állatvédelmi Oktatásért Alapítvány és a Filaposta támogatta. A Bookline és a Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatósága jóvoltából könyvadománnyal támogathattuk a döntőbe jutott diákokon túl az iskoláik könyvtárait is.

Fenntarthatóság és újrahasznosítható könyvtári feladatok

Az idei évben a verseny témája a fenntartható fejlődés volt. A környezettel, természettel kapcsolatos témák már hetedik alkalommal adták a verseny tartalmi kereteit. Mindkét országos fordulóban a fenntarthatóságot közösségi szempontból közelítették a feladatok, ezzel is erősítve az egyes emberek tudásában, tájékozottságában, tenni akarásában rejlő lehetőségeket. Az országos írásbeli fordulóban a közösségi tudomány, míg a döntőben a közösségi tervezés volt a fókuszban.

A 2024. február 26-i országos írásbeli fordulón a 7–8. évfolyamosok feladatlapja egy valóban létező hullőmegfigyelési programba való bekapcsolódást járt körül. A versenyző diákoknak a könyvtár dokumentumaiban és az interneten való keresés segítségével kellett a megfigyeléshez szükséges helyszínt

kiválasztani, megismerni, a keresett hullók ismertetőjegyeit összegyűjteni, a helyszínre a környezetet minél kevésbé terhelő utazást tervezni, a hullók védelmét népszerűsítő programokhoz szakértőt és bélyeget keresni. A feladat megvalósításában segítségükre volt az ajándékba kapott kötet, Kai Lüftner *Ne legyél béka!* című könyve és a Filaposta bélyegkatalógusa.

A 9-10. évfolyamosoknak először azon kellett gondolkodniuk: a könyvtárak funkciójához miért illik vagy éppen miért nem illik a közösségi tudomány, majd könyvtárhasználati tudásukat próbálhatták ki Meg Lowman *A nyolcadik kontinens* című művéhez kapcsolódva. Ezek alapján pedig arról vártuk az érveket, hogy mely területen látják leghasznosabbnak információs műveltségüket: a másokat meggyőző könyvajánlóban, egy népszerűsítő konferencia szervezésében, a résztvevők könyvtári kutatómunkájának segítségével? Vagy inkább adatgyűjtésben, adatrendszerezésben, (ál)hírellelőzésben?

A feladatok megoldásához szükség volt az ajándékba kapott köteteken túl a helyszínt biztosító könyvtár állományára és internetes keresésre is, a diákoknak használniuk kellett lexikonokat, térképeket, bélyegkatalógust, állathatározó könyvet, online menetrendet, könyvtári katalógust, a MATARKA cikkadatbázist, túratervező programot.

Az elégedettségmérő kérdőíveken a felkészítő könyvtárostanárok ötös skálán 3,9-re és 4-re értékelték a feladatlapokat. Az elégedettebbek a kreativitást, a meglepő feladatokat, a sokoldalúságot, a komplexitást, a nyomtatott és online forráshasználatot emelték ki. A kritikák között a leggyakoribb a feladat megoldására rendelkezésre álló idő rövidege volt, a negatívumok között megjelent a feladatok bonyolultsága és kiszámíthatatlansága.

A döntőben a 7–8. osztályosoknak az OSZK kollégáinak a könyvtár épülete melletti *Nyúlkert* hasznosítására irányuló törekvését kellett fiatalokat is megszólító, a fenntarthatóságra fókuszáló ötletekkel segíteniük. Ebben kiindulópont Winkler Róber *Nagyvárosi természetbúvár* című műve volt. A másik korcsoport az *Állatbarát könyvtár* program figyelmébe ajánlotta az *ízeltlábúak* népszerűsítését egy kiválasztott fajon keresztül, melyhez a kiindulást a Csótánypóker nevű társasjáték adta.

Mindkét feladat mini projektfeladat volt, amit 60 perces kézikönyvtári és online forrásokat használó felkészülés után kellett szóban bemutatni a könyvtárostánár zsűri és a közösség, a fiatalok ötleteit gyűjtő képviselők előtt.

A kérdőíveken a könyvtárostanárok a döntő feladatait érdekesnek (4,62) és megfelelő nehézségűnek (4,31) találták, míg a versenyzők valamivel kevésbé érdekesnek (3,92) és nehezebbnek (3,62) értékelték. A szöveges értékelésekből és a zsűri tapasztalataiból az derült ki, hogy a szituáció értelmezése, a feladat összetettsége okozott gondot. A diákok egyre nehezebben veszik az életszerű, több szempont figyelembe vételét igénylő feladatokat. Az erre való reagálás módja visszatérő dilemma a versenybizottságban: igazodjunk a közoktatásban jellemző feladatokhoz vagy maradjunk a komplex, valósabb helyzeteknél? Eddig az utóbbi felé hajlottunk.

A feladatlapok, mint ahogyan a korábbi években is, szabadon hozzáférhetőek és újrahasznosíthatók a témában és az adott művekhez kapcsolódóan bármely könyvtári foglalkozáson, programon.

Több mint tehetség gondozás, ott, ahol van iskolai könyvtár

A programra könyvtárostanárok készítik fel a diákokat. A versenyre készülés során közösen áttekintik, hogy a témában milyen információforrásokat érdemes használni a könyvtárban és az online térben. Gyakorlásképpen megoldják és megbeszélik a korábbi évek feladatait, meglátogatnak más könyvtárakat, és még a szokásosnál is gyakrabban keresik fel saját iskolai könyvtárukat.

A versenyszabályzat szerint a diákokat az iskola nevezi, így azoknak is van lehetőségük a részvételre, akinek iskolájában nincs könyvtár (a hazai iskolák kb. 40%-a), de a tapasztalat azt mutatja, hogy iskolai könyvtáros nélkül nincs könyvtárhasználati tehetséggondozás.

Versenyünk törekszik arra, hogy széles körben biztosítson sikereket, így vármegyei és szakképzési rangsorokat is közzétesz. Emellett az országos írásbeli fordulón is mindenki kap könyvajándékot: a feladatlap mellékletét. Ezzel nem csak a kiemelkedő tehetségek, hanem minél több diák bevonása a cél, hogy a felkészítési folyamatban minél többek információs műveltségének fejlesztése valósulhasson meg, hiszen az elmúlt években ez kizorulóban van a tantervekből, az iskolai gyakorlatból.

A fejlesztő munkát segítik az iskolai munkába is beépíthető, változatos, modern módszertani szemléletű feladatok és az is, hogy a feladatlapok teljes ponttáblázata megismerhető, a döntőn nyújtott teljesítményéről pedig minden versenyző részletes szöveges értékelést kap.

A részvétel végre nő

Az elmúlt évek csökkenő tendenciáját sikerült megállítani, és kis növekedést elérni. Az idei tanévben összesen csaknem 500 diák vett részt 80 oktatási intézményből. Közülük 181 diák (korcsoportonként: 108+73) – 137 lány és 44 fiú – jutott be az országos írásbelire. Ez a szám 27 fővel haladta meg a tavalyi létszámot. Versenyzőket 39 általános iskola, 30 gimnázium (köztük 3 általános iskolai képzést is folytat) és 14 szakképző iskola indított. A legtöbben Budapestről, Hajdú-Bihar, Heves és Veszprém vármegyéből jelentkeztek. Nem volt nevező ebben az évben Nógrádból.

A nemzeti könyvtárban 2024. április 22-én, a Föld napján megrendezett döntőbe a hagyományok szerint 12-12 versenyző jutott be: a 24 tanuló a felkészítő könyvtárostanárok kíséretében 15 település 17 iskolájából érkezett hozzánk.

Eredmények

A feladatokon elért százalékos eredmények azt mutatják, hogy a feladatok nem voltak könnyűek a versenyzők számára. A verseny célja az érdekes és könyvtárhasználati tudással megoldható kihívások megoldása volt, ebben sokan teljesítettek jól. A 2023/2024-es tanévben a legeredményesebbek ők voltak:

	1. helyezett	könyvtárostánára	iskolája
I. korcsoport (7-8. évf.)	Zsóri Boróka	Rábai Gabriella	Békéscsabai Petőfi Utcai Általános Iskola
II. korcsoport (9-10. évf.)	Homonnai Léna	Peternainé Juhász Zsuzsa	Debreceni Ady Endre Gimnázium
Szakképzés	Hriczu Kinga	Kecskés Mária	Szent István Katolikus Technikum és Gimnázium, Sátoraljaújhely

A tehetséggondozást, a tanulók fejlesztését segítő az országos írásbeli fordulóról a teljes, feladatitemekre bontott ponttábla is elérhető név nélkül. Kódszám ismeretében mindenki a saját elfogadott és nem elfogadott válaszait láthatja, és azt is, hogy milyen arányban kaptak pontok a többiek. A döntőbe jutott diákok munkájáról a felkészítő könyvtárostánár pedig nemcsak a pontokat, hanem szöveges értékelést is kap diákjáról.

A teljes eredménytábla elérhető honapunkon.

Jövőre is folytatjuk!

Bízunk benne, hogy az ebben az évben is sikeresen zárt tanév után jövőre is számíthatunk a 23 könyvtár szervezőmunkájára és a növekvő tendenciát megtartva még több diáknak nyújthatunk lehetőséget arra, hogy kipróbálja magát és ráérezzen az információval való körültekintő munka örömére.

A Kulturális és Innovációs Minisztérium megbízásából a Nemzeti Kulturális Támogatáskezelő által kiírt, „Tanulmányi és művészeti versenyek megrendezésének támogatása” című, NTP-TMV-M-23 kódjelű pályázati kiírásra benyújtott, NTP-TMV-M-23-B-0038 pályázati azonosítón nyilvántartásba vett Bod Péter Országos Könyvtárhasználati Verseny 2023/2024. tanévi megszervezése és lebonyolítása című pályázata a Támogató döntése alapján 2 500 000 Ft vissza nem térítendő támogatásban részesül.